

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

16. lipnja 2005. (*)

„Policajska i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Članci 34. i 35. UEU-a – Okvirna odluka 2001/220/PUP – Položaj žrtava u kaznenom postupku – Zaštita ranjivih osoba – Saslušanje maloljetnika kao svjedoka – Učinci Okvirne odluke”

U predmetu C-105/03,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 35. UEU-a koji je podnio sudac zadužen za prethodne istražne postupke pri Tribunale di Firenze (Sud u Firenci, Italija), odlukom od 3. veljače 2003., koju je sud zaprimio 5. ožujka 2003., u kaznenom postupku protiv

Marije Pupino

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta i A. Borg Barthet, predsjednici vijeća, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (izvjestitelj), P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis i M. Ilešič, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: L. Hewlett, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 26. listopada 2004.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za M. Pupino, M. Guagliani i D. Tanzarella, *avvocati*,
- za talijansku vladu, I. M. Braguglia, u svojstvu agenta, uz asistenciju P. Gentilija, *avvocato dello Stato*,
- za grčku vladu, A. Samoni-Rantou i K. Boskovits, u svojstvu agenata,
- za francusku vladu, R. Abraham, G. de Bergues i C. Isidoro, u svojstvu agenata,
- za nizozemsku vladu, H. G. Sevenster i C. Wissels, u svojstvu agenata,
- za portugalsku vladu, L. Fernandes, u svojstvu agenta,
- za švedsku vladu, A. Kruse i K. Wistrand, u svojstvu agenata,

- za vladu Ujedinjene Kraljevine, R. Caudwell i E. O'Neill, u svojstvu agenata, uz asistenciju M. Hoskinsa, *barrister*,
- za Komisiju europskih zajednica, M. Condou-Durande i L. Visaggio, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 11. studenoga 2004.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članaka 2., 3. i 8. Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP od 15. ožujka 2001. o položaju žrtava u kaznenom postupku (SL L 82., str. 1., dalje u tekstu: Okvirna odluka) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 53.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka protiv M. Pupino, učiteljice u vrtiću optužene za nanošenje ozljeda učenicima koji su u to vrijeme bili mlađi od pet godina.

Pravni okvir

Pravo Europske unije

Ugovor o Europskoj uniji

- 3 Na temelju članka 34. stavka 2. UEU-a, u verziji koja proizlazi iz Ugovora iz Amsterdama te sačinjava dio glave VI. Ugovora o Europskoj uniji, naslovljenog „Odredbe o policijskoj i pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima”:

„Vijeće poduzima mjere i promiče suradnju koristeći se odgovarajućim oblicima i postupcima određenima ovom glavom, doprinoseći ostvarivanju ciljeva Unije. U tu svrhu, odlučujući jednoglasno, na inicijativu bilo koje države članice ili Komisije, Vijeće može:

[...]

b) donijeti okvirne odluke radi usklađivanja zakona i drugih propisa država članica. Okvirne odluke obvezuju države članice u pogledu rezultata koje treba postići, ali prepuštaju nacionalnim tijelima odabir oblika i metoda. One nemaju izravan učinak;

[...]”

- 4 Člankom 35. UEU-a utvrđuje se:

„1. Sud Europskih zajednica nadležan je, pridržavajući se uvjeta utvrđenih u ovom članku, odlučivati o prethodnim pitanjima glede valjanosti i tumačenja okvirnih odluka i odluka glede tumačenja konvencija utvrđenih na temelju ove glave, kao i glede valjanosti i tumačenja mjera na temelju kojih se one provode.

2. Izjavom danom pri potpisivanju Ugovora iz Amsterdama ili u bilo kojem trenutku nakon toga, svaka država članica može prihvatiti nadležnost Suda za prethodno odlučivanje iz stavka 1.

3. Država članica koja daje izjavu na temelju stavka 2. dužna je precizirati, ili:

a) da bilo koji sud te države, protiv čijih odluka ne postoji pravni lijek na temelju nacionalnog prava, može zatražiti od Suda odluku o prethodnom pitanju koje se pojavilo u predmetu koji se vodi pred tim sudom i koje se odnosi na valjanost ili tumačenje akta iz stavka 1., ako taj sud smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu, ili

b) da bilo koji sud te države može zatražiti od Suda odluku o prethodnom pitanju koje se pojavilo u predmetu koji se vodi pred tim sudom i koje se odnosi na valjanost ili tumačenje akta iz stavka 1., ako taj sud smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu.

[...]”

5 Iz informacija objavljenih u *Službenom listu Europskih zajednica* od 1. svibnja 1999. (SL L 114, str. 56.) proizlazi da je na dan stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama Republika Italija dala izjavu na temelju članka 35. stavka 2. UEU-a, kojom je priznala nadležnost Europskog suda da donosi odluke na način predviđen člankom 35. stavkom 3. točkom (b) UEU-a.

Okvirna odluka

6 Na temelju članka 2. Okvirne odluke naslovljenog „Poštivanje i priznanje”:

„1. Svaka država članica osigurava da u njezinom kaznenom sustavu žrtve dobiju stvarnu i odgovarajuću ulogu. Ulaže sve napore kako bi se osiguralo da se prema žrtvi tijekom postupka postupaju uz dužno poštovanje njezina osobnog dostojanstva, priznaje prava i legitimne interese žrtve, posebno u okviru kaznenog postupka.

2. Svaka država članica osigurava da posebno ranjive žrtve imaju poseban tretman kakav najbolje odgovara situaciji u kojoj se nalaze.”

7 Člankom 3. Okvirne odluke, naslovljenom „Saslušanje i iznošenje dokaza” propisuje se da:

„Svaka država članica jamči žrtvi mogućnost da u postupku bude saslušana i da iznese dokaze.

Svaka će država članica usvojiti mjere potrebne kako bi nadležna tijela žrtvu ispitala samo u mjeri potrebnoj za kazneni postupak.”

- 8 Člankom 8. stavkom 4. Okvirne odluke naslovljenom „Pravo na zaštitu”, propisuje se da:

„Kada je to potrebno radi zaštite žrtava, posebno onih najugroženijih, od posljedica davanja javnog iskaza na sudu, svaka država članica osigurava da se žrtvi na temelju sudske odluke omogući davanje iskaza uz uporabu odgovarajućih sredstava sukladnih s osnovnim nacionalnim pravnim načelima, pod uvjetima u kojima se taj cilj može postići.

- 9 Na temelju članka 17. Okvirne odluke, svaka država članica donosi potrebne zakone i ostale propise u skladu s člancima navedenim u Okvirnoj odluci „najkasnije do 22. ožujka 2002.”

Nacionalno zakonodavstvo

- 10 U članku 392. Codice di procedura penale (Talijanski zakon o kaznenom postupku; dalje u tekstu: CPP), koji se pojavljuje u knjizi V. dijelu II. glavi VII. pod naslovom „Prethodni istražni postupak i prethodno saslušanje”, propisuje se da:

„1. Tijekom prethodnog istražnog postupka, javni tužitelj i osoba koja se ispituje mogu zatražiti od suca da primijeni sporedni postupak:

- a) za uzimanje iskaza, kada je opravdano smatrati da svjedok ne može biti saslušan u okviru kontradiktorne rasprave zbog bolesti ili ozbiljne spriječenosti;
- b) za uzimanje iskaza, kada je zbog konkretnih i specifičnih elemenata opravdano smatrati da svjedok može biti izložen nasilju, prijetnjama, novčanim ponudama ili obećanjima da će dobiti novac ili druge pogodnosti kako bi ga se spriječilo da da iskaz ili nagovorilo da da lažan iskaz.

[...]

1a. U postupcima koji se tiču kaznenih djela navedenih u člancima 600.a, 600.b, 600.d, 609.a, 609.c, 609.d i 609.g kaznenog zakona [u pogledu seksualnih kaznenih djela ili kaznenih djela seksualne konotacije], javni tužitelj i osoba koju se ispituje mogu zatražiti da osobe mlađe od 16 godina daju iskaz u sporednom postupku čak i izvan slučajeva predviđenih u stavku 1.

[...]” [neslužbeni prijevod]

- 11 Na temelju članka 398. stavka 5.a CPP-a:

„U slučaju istraga kaznenih djela navedenih u članku 600.a, 600.b, 600.d, 609.a, 609.b, 609.c, i 609.g kaznenog zakona, ako se među osobama kojih se tiču dokazi nalaze maloljetnici mlađi od 16 godina, sudac rješenjem odlučuje [...] o mjestu, vremenu i posebnim okolnostima u kojima će nastaviti s uzimanjem iskaza kad je zbog situacije maloljetnika to prikladno ili potrebno. U tu svrhu, saslušanje se može, umjesto na sudu, održati na nekom drugom mjestu, u posebnim pomoćnim ustanovama ili, ako to nije moguće, u domu maloljetnika. Iskazi moraju biti u

potpunosti zabilježeni audio i audiovizualnom opremom za snimanje. Ako uređaji za snimanje ili tehničko osoblje nisu dostupni, sudac će zatražiti mišljenje stručnjaka ili tehnički savjet. Nadalje, ispitivanje će se sažeti u zapisniku. Transkripti snimaka izradit će se samo na zahtjev stranaka.”

Činjenično stanje i prethodno pitanje

- 12 Iz zahtjeva za prethodnu odluku slijedi da se, u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv M. Pupino, s jedne strane navodi da je u siječnju i veljači 2001. godine počinila nekoliko kaznenih djela „zloupotrebe stegovnih mjera” u smislu članka 571. talijanskog Kaznenog zakona (dalje u tekstu: CP) nad nekim svojim učenicima koji su u to vrijeme bili mlađi od pet godina, poglavito tako što ih je redovito udarala, prijetila da će im dati sredstva za smirenje i staviti ljepljivu traku preko usta, te im je zabranjivala da idu na WC. S druge strane, u veljači 2001. godine optužena je za nanošenje „teških ozljeda” navedenih u člancima 582., 585. i 576. CP-a, povezanih s člankom 61. stavcima 2. i 11. CP-a, zato što je učenika udarila tako da mu je nastala oteklina u predjelu čela. Postupak pokrenut pred Tribunale di Firenze nalazi se u fazi prethodnog istražnog postupka.
- 13 Sudac koji je uputio zahtjev u tom pogledu napominje da se, na temelju talijanskog prava, kazneni postupak sastoji od dvije različite faze. Tijekom prve faze, odnosno prethodnog istražnog postupka, javni tužitelj istražuje i, pod nadzorom suca zaduženog za prethodne istražne postupke, prikuplja dokaze na temelju kojih će procijeniti hoće li obustaviti kazneno gonjenje ili zahtijevati suđenje pred kaznenim sudom. U potonjem slučaju, navedeni sudac nakon održavanja *ad hoc* rasprave donosi konačnu odluku kojom se prihvaća zahtjev ili se proglašava obustava postupka.
- 14 Moguća odluka kojom se nastavlja suđenje tuženici otvara drugu fazu postupka, to jest, raspravnu fazu, u kojoj ne sudjeluje sudac koji je zadužen za prethodni istražni postupak. Sâmo suđenje u pravom smislu riječi započinje ovom fazom. U pravilu se tek u ovoj fazi trebaju prikupiti dokazi na zahtjev stranaka uz poštovanje načela kontradiktornosti. Sudac koji je uputio zahtjev napominje da se tek tijekom rasprava u okviru suđenja podnesci stranaka mogu priznati kao dokazi u tehničkom smislu riječi. U tim okolnostima dokazi koje je prikupio javni tužitelj tijekom faze prethodnog istražnog postupka, kako bi javni tužitelj odlučio može li se pokrenuti kazneni postupak ili kako bi zatražio odbacivanje predmeta, moraju biti predmet kontradiktorne rasprave organizirane u okviru samog suđenja kako bi zadobili vrijednost „dokaza” u punom smislu.
- 15 Sudac koji je uputio zahtjev navodi da ipak postoje iznimke tog pravila navedene u članku 392. CPP-a, kojima je dopušteno da se, prema odluci suca zaduženog za prethodni istražni postupak, dokazi utvrde ranije tijekom faze prethodnog istražnog postupka uz poštovanje načela kontradiktornosti putem sporednog postupka za ranije iznošenje dokaza. Tako pribavljeni dokazi imaju istu dokaznu vrijednost kao i dokazi prikupljeni u drugoj fazi postupka. Člankom 392. stavkom 1.a CPP-a uvedena je mogućnost pokretanja tog sporednog postupka kada se radi o iznošenju dokaza od strane žrtava određenih navedenih kaznenih djela (seksualnih kaznenih djela ili kaznenih djela seksualne konotacije), koje su mlađe od 16 godina, čak i izvan slučajeva predviđenih stavkom 1. tog članka. Člankom 398. stavkom 5.a CPP-a dopušta se i da isti sudac naloži iznošenje dokaza u posebnim uvjetima kojima se

dotične maloljetnike štiti u slučaju istraga vezanih uz kaznena djela iz članka 392. stavka 1.a CPP-a. Prema sucu koji je uputio pitanje, ta dodatna odstupanja namijenjena su prvenstveno zaštitu dostojanstva, čednosti i karaktera svjedoka, kada je žrtva maloljetna, kao i zaštitu vjerodostojnosti dokaza.

- 16 U glavnom postupku javni je tužitelj u kolovozu 2001. godine zatražio od suca zaduženog za prethodni istražni postupak da uzme iskaze osmero djece, svjedoka i žrtava kaznenih djela zbog kojih se sudi M. Pupino, u sporednom postupku za ranije iznošenje dokaza u skladu s člankom 392. stavkom 1. točkom (a) CPP-a, na temelju toga što se iznošenje dokaza ne može odgoditi do kontradiktorne rasprave zato što su svjedoci iznimno mladi te zbog neizbježne promjene psihološkog stanja svjedoka, kao i zbog moguće psihološke represije. Javni je tužitelj isto tako zatražio prikupljanje dokaza u posebnim uvjetima predviđenih člankom 398. stavkom 5.a CPP-a, prema kojemu bi se saslušanje trebalo održati u posebnoj ustanovi tako da se zaštitu dostojanstvo, privatnost i mir dotičnih maloljetnika te, ako je potrebno, koristeći se uslugama stručnjaka za dječju psihologiju osjetljivosti i ozbiljnosti činjenica kao i poteškoća povezanih s mladom dobi žrtava. M. Pupino osporavala je taj zahtjev tvrdeći da ovaj slučaj nije obuhvaćen člankom 392. stavcima 1. i 1.a CPP-a.
- 17 Prema mišljenju suca koji je uputio zahtjev, zahtjev javnog tužitelja treba odbaciti na temelju dotičnih nacionalnih odredaba, u mjeri u kojoj njima nije predviđeno pokretanje sporednog postupka za ranije iznošenje dokaza s obzirom na činjenice kao što su one koje se navode protiv tuženice, čak i ako ništa ne sprječava da te odredbe obuhvaćaju i druge slučajeve osim onih utvrđenih člankom 392. stavkom 1. CPP-a u kojima je žrtva maloljetnik. Neka kaznena djela isključena iz područja primjene članka 392. stavka 1. CPP-a mogu se pokazati ozbiljnijima za žrtvu nego ona koja su obuhvaćena tom odredbom. Takav je slučaj u glavnom postupku jer je, kako tvrdi javni tužitelj, M. Pupino zlostavljala više djece mlađe od pet godina uzrokujući im psihičke traume.
- 18 Budući da sudac koji je zadužen za prethodni istražni postupak pri Tribunale di Firenze smatra, „bez obzira na to postoji li ili ne izravan učinak prava Zajednice”, da nacionalni sudac mora „tumačiti svoje nacionalno pravo s obzirom na tekst i svrhu odredaba Zajednice”, te ima sumnje u pogledu usklađenosti članka 392. stavka 1.a i članka 398. stavka 5.a CPP-a s člancima 2., 3. i 8. Okvirne odluke, u pogledu toga da odredbe CPP-a ograničavaju samo na seksualna kaznena djela ili kaznena djela seksualne konotacije ovlasti suca koji je zadužen za prethodni istražni postupak da pokrene postupak za ranije iznošenje dokaza, odnosno, da se koristi posebnim uvjetima za prikupljanje i utvrđivanje dokaza, sudac koji je zadužen za prethodni istražni postupak pri Tribunale di Firenze odlučio je prekinuti postupak i zatražiti od Suda da odluči o području primjene članaka 2., 3. i 8. Okvirne odluke.

Nadležnost Suda

- 19 Na temelju članka 46. točke (b) UEU-a, odredbe UEZ-a, UEZAE-a i UEZUČ-a o nadležnosti Suda i ostvarivanju te nadležnosti, uključujući i odredbe članka 234. UEZ-a, primjenjive su na odredbe glave VI. Ugovora o Europskoj uniji u skladu s uvjetima utvrđenima člankom 35. UEU-a. Iz toga slijedi da se sustav predviđen člankom 234. UEZ-a može primijeniti na nadležnost Suda da donosi prethodne odluke na temelju članka 35. UEU-a, u skladu s uvjetima utvrđenima tom odredbom.

- 20 Kako je navedeno u točki 5. ove presude, Talijanska Republika navela je u izjavi, koja je stupila na snagu 1. svibnja 1999., na dan na koji je stupio na snagu Ugovor iz Amsterdama, da prihvaća nadležnost Suda u odlučivanju o valjanosti i tumačenju akata utvrđenih člankom 35. UEU-a u skladu s pravilima propisanim stavkom 3. točkom (b) tog članka.
- 21 Što se tiče akata utvrđenih člankom 35. stavkom 1. UEU-a, člankom 35. stavkom 3. točkom (b) propisuje se, pod uvjetima jednakim onima iz prvog i drugog stavka članka 234. UEZ-a, da „bilo koji sud” države članice može „zatražiti od Suda odluku o prethodnom pitanju” koje se pojavilo u predmetu koji se vodi pred tim sudom i koje se odnosi se na „valjanost ili tumačenje” takvih akata, „ako taj sud smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu”.
- 22 Neosporno je, prvo, da sudac koji je zadužen za prethodni istražni postupak pokrenut u okviru kaznenog postupka, kao što je onaj iz glavnog postupka, intervenira izvršavajući svoje sudačke dužnosti, tako da ga se mora smatrati „sudom države članice” u smislu članka 35. UEU-a (vidjeti u tom smislu, vezano uz članak 234. UEZ-a, presude od 23. veljače 1995., Cacchiarelli i Stanghellini, spojeni predmeti C-54/94 i C-74/94, Zb., str. I-391. i od 12. prosinca 1996., X, spojeni predmeti C-74/95 i C-129/95, Zb., str. I-6609.) i drugo, da je Okvirna odluka, koja se temelji na člancima 31. i 34. UEU-a, jedan od akata iz članka 35. stavka 1. UEU-a o kojima Sud može donijeti prethodnu odluku.
- 23 Stoga, iako je Sud u načelu nadležan odgovoriti na prethodno pitanje koje mu je postavljeno, francuska i talijanska vlada ipak su protiv zahtjeva uložile prigovor nedopuštenosti, navodeći da odgovor Suda ne bi bio koristan za rješavanje spora u glavnom postupku.
- 24 Francuska vlada tvrdi da sudac koji je uputio zahtjev želi primijeniti određene odredbe Okvirne odluke umjesto nacionalnog zakonodavstva, iako na temelju uvjeta iz članka 34. stavka 2. točke (b) UEU-a, okvirne odluke ne mogu imati takav izravan učinak. Francuska vlada nadalje tvrdi, što je i mišljenje nacionalnog suda, da tumačenje nacionalnog prava u skladu s Okvirnom odlukom nije moguće. Međutim, u skladu sa sudskom praksom Suda, načelo usklađenog tumačenja neće dovesti do tumačenja koje je *contra legem* ni do pogoršanja situacije u kojoj se pojedinac nalazi u okviru kaznenog postupka samo na temelju Okvirne odluke, što je upravo slučaj u glavnom postupku.
- 25 Talijanska vlada prije svega tvrdi da su Okvirna odluka i direktiva Zajednice potpuno različiti izvori prava te da stoga Okvirna odluka ne može nacionalnom sudu nametnuti obvezu usklađenog tumačenja nacionalnog prava kakvu sud nalaže u sudskoj praksi povezanoj s direktivama zajednice.
- 26 Ne dovodeći izričito u pitanje dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku, švedska vlada i vlada Ujedinjene Kraljevine općenito se slažu s talijanskom vladom, stavljajući poseban naglasak na narav međuvladine suradnje među državama članicama u kontekstu glave VI. Ugovora o Europskoj uniji.

- 27 Naposljetku, nizozemska vlada naglašava ograničenja obveze usklađenog tumačenja i, uz pretpostavku da se ta obveza odnosi na okvirne odluke, pita može li se ona primijeniti na glavni postupak, uzimajući u obzir upravo ta ograničenja.
- 28 Valja napomenuti, kako je istaknuto u točki 19. ove presude, da se sustav iz članka 234. UEZ-a može primijeniti na članak 35. UEU-a u skladu s uvjetima utvrđenima člankom 35.
- 29 Kao i u članku 234. UEZ-a, u članku 35. UEU-a upućivanje Sudu zahtjeva za prethodnu odluku ovisi o uvjetu da nacionalni sud „smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu”, tako da se sudska praksa Suda u pogledu dopuštenosti prethodnog pitanja postavljenog na temelju članka 234. UEZ-a može, u načelu, primijeniti i na zahtjeve za prethodnu odluku upućene Sudu na temelju članka 35. UEU-a.
- 30 Iz toga slijedi da pretpostavka relevantnosti koja vrijedi za prethodna pitanja koja postavljaju nacionalni sudovi može se osporiti samo iznimno, kad je očito da zahtijevano tumačenje prava Unije nema nikakve veze sa stvarnošću ili s predmetom glavnog postupka, kad je problem hipotetske naravi ili kad Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima koji su mu potrebni da bi pružio koristan odgovor na postavljena pitanja. Osim u takvim slučajevima, Sud je, u načelu, dužan donijeti odluku o prethodnim pitanjima koja se odnose na tumačenje akata iz članka 35. stavka 1. UEU-a (vidjeti u pogledu članka 234. UEZ-a, osobito presude od 7. rujna 1999., Beck i Bergdorf, C-355/97, Zb., str. I-4977., t. 22., i od 7. lipnja 2005., VEMW i dr., C-17/03, Zb., str. I-04983 t. 34.).
- 31 Uzimajući u obzir argumentaciju francuske, talijanske, švedske i nizozemske vlade i vlade Ujedinjene Kraljevine, valja razmotriti primjenjuje li se, kao što to pretpostavlja nacionalni sud i kako to tvrde francuska, grčka i portugalska vlada te Komisija, obveza nacionalnih vlasti da nacionalno pravo tumače što je više moguće u skladu s tekstem i svrhom direktiva Zajednice s istim učincima i ograničenjima u slučaju kada je dotični akt okvirna odluka donesena na temelju glave VI. Ugovora o Europskoj uniji.
- 32 Ako je tako, valja provjeriti je li očito, kako su se o tome očitovale francuska, talijanska i švedska vlada i vlada Ujedinjene Kraljevine, da odgovor na prethodno pitanje ne može imati konkretan učinak na rješavanje spora u glavnom postupku, uzevši u obzir ograničenja svojstvena obvezi usklađenog tumačenja.
- 33 Na samom početku valja napomenuti da je tekst članka 34. stavka 2. točke (b) UEU-a izravno nadahnut tekstem trećeg stavka članka 249. UEZ-a. Člankom 34. stavkom 2. točkom (b) UEU-a daje se obvezujući karakter okvirnim odlukama u smislu da one „obvezuju” države članice „u pogledu rezultata koje treba postići, ali prepuštaju nacionalnim tijelima odabir oblika i metoda.”
- 34 Obvezujući karakter okvirnih odluka formuliran na isti način kao u trećem stavku članka 249. UEZ-a nameće nacionalnim tijelima, a posebno nacionalnim sudovima, obvezu usklađenog tumačenja nacionalnog prava.
- 35 Činjenica da je nadležnost Suda na temelju članka 35. UEU-a manja u okviru glave VI. Ugovora o Europskoj uniji nego na temelju UEZ-a, te činjenica da ne postoji

potpun sustav pravnih sredstava i postupaka kojima bi se u okviru navedene glave VI. mogla osigurati zakonitost akata ustanova, ne osporavaju ovaj zaključak.

- 36 Štoviše, bez obzira na razinu integracije predviđenu Ugovorom iz Amsterdama u procesu stvaranja sve tješnje povezane unije među narodima Europe u smislu drugog stavka članka 1. UEU-a, sasvim je razumljivo da su autori Ugovora o Europskoj uniji smatrali korisnim osigurati, u okviru glave VI. tog Ugovora, mogućnost korištenja pravnim instrumentima čiji su učinci slični onima predviđenim UEZ-om, kako bi učinkovito doprinijeli ostvarenju ciljeva Unije.
- 37 Važnost nadležnosti Suda u donošenju odluka o prethodnim pitanjima na temelju članka 35. UEU-a potvrđuje činjenica da, u skladu s člankom 35. stavkom 4., svaka država članica, bez obzira na to je li dala izjavu na temelju članka 35. stavka 2., može Sudu podnositi svoja očitovanja ili pisane izjave u predmetima koji su pred njim pokrenuti na temelju članka 35. stavka 1.
- 38 Ta bi nadležnost bila lišena same biti svojega korisnog učinka kada pojedinci ne bi imali pravo pozvati se na okvirne odluke da bi dobili usklađeno tumačenje nacionalnog prava pred sudovima država članica.
- 39 U prilog njihovoj tvrdnji, talijanska vlada i vlada Ujedinjene Kraljevine ističu da, za razliku od UEZ-a, Ugovor o Europskoj uniji ne sadržava nikakvu obvezu sličnu onoj utvrđenoj člankom 10. UEZ-a, na koju se sudska praksa Suda djelomično oslanjala kako bi opravdala obvezu usklađenog tumačenja nacionalnog prava u pogledu prava Zajednice.
- 40 Taj se argument mora odbaciti.
- 41 Drugim i trećim stavkom članka 1. Ugovora o Europskoj uniji propisuje se da taj Ugovor označava novu fazu u procesu stvaranja sve tješnje povezane unije među narodima Europe i da je zadaća Unije, koja se temelji na Europskim zajednicama koje se dopunjuju politikama i oblicima suradnje utvrđenima tim Ugovorom, urediti odnose među državama članicama i među njihovim narodima na koherentan i solidaran način.
- 42 Uniji bi bilo teško učinkovito izvršiti svoju zadaću kada načelo lojalne suradnje, koje podrazumijeva prije svega da države članice poduzimaju sve opće i posebne mjere kako bi osigurale ispunjenje svojih obveza u skladu s pravom Europske unije, ne bi bilo obvezujuće i u okviru policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima koja se osim toga u potpunosti temelji i na suradnji država članica s ustanovama, kako je nezavisna odvjetnica opravdano naglasila u točki 26. svojeg mišljenja.
- 43 S obzirom na sva gore navedena mišljenja, valja zaključiti da je načelo usklađenog tumačenja obvezujuće u pogledu okvirnih odluka donesenih u okviru glave VI. Ugovora o Europskoj uniji. Prilikom primjene nacionalnog prava sud koji je uputio zahtjev koji mora tumačiti to nacionalno pravo, obvezan je svoje tumačenje u najvećoj mogućoj mjeri uskladiti s tekstom i svrhom Okvirne odluke kako bi ostvario njome predviđeni rezultat i na taj način poštovao obvezu iz članka 34. stavka 2. točke (b) UEU-a.

- 44 Međutim, valja napomenuti da je obveza nacionalnog suca da se prilikom tumačenja određenih pravila svojeg nacionalnog prava poziva na sadržaj Okvirne odluke ograničena općim načelima prava, a posebno načelima pravne sigurnosti i zabrane retroaktivnosti.
- 45 Tim načelima protivno je osobito to da ta obveza dovede do toga da se na temelju okvirne odluke i neovisno od zakona donesenog za njezinu provedbu utvrdi kaznena odgovornost ili veća kaznena odgovornost osoba koje djeluju u suprotnosti s odredbama te okvirne odluke (vidjeti, vezano uz direktive Zajednice, osobito gore navedenu presudu X, t. 24. i presudu od 3. svibnja 2005., Berlusconi i dr., spojeni predmeti C-387/02, C-391/02 i C-403/02, Zb., str. I-03565., t. 74.).
- 46 Međutim, valja napomenuti da se odredbe koje su predmet ovog zahtjeva za prethodnu odluku ne odnose na razinu kaznene odgovornosti dotične osobe, nego na vođenje postupka i na načine iznošenja dokaza.
- 47 Obveza nacionalnog suda da se poziva na sadržaj okvirne odluke u tumačenju određenih pravila svojeg nacionalnog prava prestaje ako se to pravo ne može primijeniti uz rezultat jednak onom predviđenom tom okvirnom odlukom. Drugim riječima, načelo usklađenog tumačenja ne može biti temelj za tumačenje nacionalnog prava *contra legem*. Međutim, tim se načelom zahtijeva da nacionalni sud uzme u obzir, ako je to potrebno, cjelokupno nacionalno pravo kako bi ocijenio u kojoj se mjeri ono može primijeniti na način da ne dovede do rezultata koji bi bio suprotan predviđenom rezultatu okvirne odluke.
- 48 Međutim, kako je nezavisna odvjetnica napomenula u točki 40. svojeg mišljenja, nije očito da u glavnom postupku nije moguće tumačiti nacionalno pravo u skladu s Okvirnom odlukom. Nacionalni sudac dužan je provjeriti je li u glavnom postupku moguće usklađeno tumačenje njegovog nacionalnog prava.
- 49 Uz taj pridržaj valja odgovoriti na prethodno pitanje.

O prethodnom pitanju

- 50 Sudac koji je uputio zahtjev u svojem pitanju u biti pita treba li članke 2. i 3. te članak 8. stavak 4. Okvirne odluke tumačiti tako da nacionalni sud mora imati mogućnost odobriti da djeca mlade dobi koja tvrde da su bila žrtve zlostavljanja, kao što je slučaj u glavnom postupku, daju svoje iskaze u uvjetima koji im osiguravaju odgovarajuću razinu zaštite, izvan javne rasprave i prije njezina održavanja.
- 51 U skladu s člankom 3. Okvirne odluke, svaka država članica jamči žrtvi mogućnost da bude saslušana tijekom postupka i da iznese dokaze, te poduzima odgovarajuće mjere kako bi njezina nadležna tijela žrtvu ispitala samo u mjeri u kojoj je to za kazneni postupak potrebno.
- 52 Člankom 2. i člankom 8. stavkom 4. Okvirne odluke obvezuje se svaku državu članicu da uloži napore kako bi osigurala osobito da se prema žrtvi tijekom postupka postupa uz dužno poštovanje njezina osobnog dostojanstva, da posebno ranjive žrtve imaju poseban tretman kakav najbolje odgovara situaciji u kojoj se nalaze i, kada je to potrebno radi zaštite žrtava, posebno onih najugroženijih, od posljedica davanja

javnog iskaza na sudu, da na temelju sudske odluke žrtvi omogući davanje iskaza tako da se taj cilj postigne uz primjenu odgovarajućih sredstava u skladu s osnovnim pravnim načelima.

- 53 U Okvirnoj odluci nije definiran pojam ranjivosti žrtve u smislu njezinoga članka 2. stavka 2. i članka 8. stavka 4. Međutim, bez obzira na to je li činjenica da je žrtva kaznenog djela maloljetnik u pravilu dovoljna da bi se takvu žrtvu odredilo kao posebno ranjivu u smislu Okvirne odluke, ne može se osporavati kada, kao što je slučaj u glavnom postupku, djeca mlade dobi tvrde da su bila zlostavljana i to da ih je zlostavljala odgojiteljica, da je primjereno tu djecu svrstati u tu kategoriju, posebno s obzirom na njihovu dob, kao i na narav te posljedice kaznenih djela čijim se žrtvama smatraju, radi osiguravanja posebne zaštite koja se zahtijeva navedenim odredbama Okvirne odluke.
- 54 Nijednom od tri odredbe Okvirne odluke koje je naveo sudac koji je uputio zahtjev ne utvrđuju se konkretni uvjeti za provedbu ciljeva koji su u njima propisani, a ti su ciljevi, poglavito, osigurati da posebno ranjive žrtve „imaju poseban tretman kakav najbolje odgovara situaciji u kojoj se nalaze”, da im se omogući „davanje iskaza uz uporabu odgovarajućih sredstava” kojima se svakoj žrtvi može zajamčiti da će se s njom postupati „uz dužno poštovanje njezina osobnog dostojanstva”, da će joj se omogućiti da bude saslušana „i da iznese dokaze”, kao i osigurati da se žrtve ispituju „samo u mjeri potrebnoj za kazneni postupak”.
- 55 Na temelju propisa o kojem se radi u glavnom postupku, iskaz koji je dan tijekom prethodnog istražnog postupka mora, u pravilu, biti ponovljen na javnoj raspravi da bi stekao potpunu dokaznu vrijednost. Međutim, u nekim je slučajevima dopušteno dati iskaz samo jedanput, tijekom prethodnog istražnog postupka, uz istu dokaznu vrijednost, ali u drugim uvjetima od onih koji se primjenjuju na javnoj raspravi.
- 56 U tim okolnostima za ostvarivanje ciljeva utvrđenih u prethodno navedenim odredbama Okvirne odluke nacionalni sud mora imati mogućnost da se, za posebno ranjive žrtve, koristi posebnim postupkom, kao što je sporedni postupak za ranije iznošenje dokaza predviđen pravom države članice, kao i posebnim uvjetima za davanje iskaza koji su isto tako predviđeni, ako takav postupak najbolje odgovara situaciji u kojoj se žrtva nalazi kako bi se spriječio gubitak dokaza, smanjilo koliko je god moguće ponavljanje ispitivanja i spriječile negativne posljedice za te žrtve koje bi one mogle pretrpjeti davanjem iskaza na javnoj raspravi.
- 57 Potrebno je napomenuti da u tom pogledu, na temelju članka 8. stavka 4. Okvirne odluke, utvrđeni uvjeti za davanje iskaza moraju, u svakom slučaju, biti u skladu s temeljnim pravnim načelima dotične države članice.
- 58 Štoviše, na temelju članka 6. stavka 2. UEU-a, Unija poštuje temeljna prava koja su zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisanom u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje u tekstu: Konvencija), te koja proizlaze iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama kao opća načela prava.
- 59 Stoga se Okvirna odluka mora tumačiti tako da se poštuju temeljna prava, među kojima treba posebno istaknuti pravo na pravično suđenje, kako je utvrđeno člankom 6. Konvencije i kako ga tumači Europski sud za ljudska prava.

- 60 Na Sudu koji je uputio zahtjev je da osigura, uz pretpostavku da je u ovom predmetu moguće pokretanje sporednog postupka za ranije iznošenje dokaza i održavanje saslušanja u posebnim uvjetima na temelju talijanskog prava, uzimajući u obzir obvezu usklađenog tumačenja nacionalnog prava, da primjena tih mjera ne bude takva da kazneni postupak koji se vodi protiv M. Pupino, ako se sagleda u cijelosti, ne postane nepravedan u smislu članka 6. Konvencije, kako ga tumači Europski sud za ljudska prava (vidjeti osobito presudu Europskog suda za ljudska prava od 20. prosinca 2001., *P.S./Njemačka*, presudu od 2. srpnja 2002., *S.N./Švedska*, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-V, presudu od 13. veljače 2004., *Rachdad/Francuska*, i odluku od 20. siječnja 2005., *Accardi i dr./Italija*, zahtjev br. 30598/02).
- 61 S obzirom na sve gore navedeno, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 2., članak 3. i članak 8. stavak 4. Okvirne odluke treba tumačiti tako da nacionalni sud mora imati mogućnost odobriti da djeca mlade dobi koja tvrde da su bila žrtve zlostavljanja, kao što je slučaj u glavnom postupku, mogu dati svoje iskaze u uvjetima koji im osiguravaju odgovarajuću razinu zaštite, na primjer, izvan javne rasprave i prije njezina održavanja. Nacionalni sud mora uzeti u obzir sva pravila nacionalnog prava i tumačiti ih, koliko je god to moguće, uzimajući u obzir tekst i svrhu Okvirne odluke.

Troškovi

- 62 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 2., članak 3. i članak 8. stavak 4. Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP od 15. ožujka 2001. o položaju žrtava u kaznenom postupku treba tumačiti tako da nacionalni sud mora imati mogućnost odobriti da djeca mlade dobi koja tvrde da su bila žrtve zlostavljanja, kao što je slučaj u glavnom postupku, mogu dati svoje iskaze u uvjetima koji im osiguravaju odgovarajuću razinu zaštite, na primjer, izvan javne rasprave i prije njezina održavanja.

Nacionalni sud dužan je uzeti u obzir sva pravila nacionalnog prava i tumačiti ih, koliko je god to moguće, uzimajući u obzir tekst i svrhu Okvirne odluke.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka. talijanski